

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ 2/2022)

(i justice)

2 Μαΐου, 2023

[ΛΙΑΤΣΟΣ, Π., ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, ΓΙΑΣΕΜΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΨΑΡΑ-
ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ –
ΑΝΔΡΕΟΥ, ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΣΑΝΤΗΣ, ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ/στές]

ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ,

Αιτητές

V.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ' ης η αίτηση.

*Στ. Μαξιούτη (κα) για Τ. Παπαδόπουλος και Συνεργάτες ΔΕΠΕ, Χ.
Προύνιζος για Προύνιζος & Προύνιζος ΔΕΠΕ και Δ. Αμερικάνου
(κα) για Στέλιος Αμερικάνος & Σία ΔΕΠΕ, για τους Αιτητές.*

Π. Πολυβίου, για την Καθ' ης η Αίτηση.

Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη
και θα δοθεί από τον **Λιάτσο, Π.**

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.: Οι Αιτητές είναι Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ανακηρύχθηκαν, μετά από δημοψήφισμα, το 1986, σε Δήμο, ο οποίος εγκαθιδρύθηκε και λειτουργεί με βάση τον **περί Δήμων Νόμο του 1985, Ν. 111/1985**. Στις **3 Μαρτίου 2022, ψηφίστηκε** από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, Καθ' ης η Αίτηση, ο **περί Δήμων Νόμος του 2022, Ν. 52(Ι)/2022 (ο Νόμος)**, ο οποίος, στις **28 Μαρτίου 2022, αναπέμφθηκε** από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη Βουλή των Αντιπροσώπων προς επανεξέταση, δυνάμει του **'Αρθρου 51.1 του Συντάγματος**. **Στις 7 Απριλίου 2022,** η Καθ' ης η Αίτηση απέρριψε την αναπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος ακολούθως τον υπέγραψε και **δημοσιεύθηκε** στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις **15 Απριλίου 2022.**

Το **'Αρθρο 3** προνοεί για ίδρυση και σύσταση Δήμων και στο Παράρτημα Ι καθορίζεται, ως προς την Επαρχία Λευκωσίας, η

σύσταση Δήμου Λευκωσίας, με έδρα τη Λευκωσία, «..... ο οποίος αποτελείται από τους δήμους Λευκωσίας, Αγίου Δομετίου, Αγλαντζιάς και Έγκωμης, οι οποίοι μετονομάζονται στα αντίστοιχα ομώνυμα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Λευκωσίας.». Στο δε **Άρθρο 148** του προσβαλλόμενου Νόμου γίνεται πρόνοια για σύσταση Συμβουλίων Διαχείρισης Κοινών Υποθέσεων, στα οποία θα συμμετέχουν υποχρεωτικά οι Δήμαρχοι των δήμων που συνενώνονται και τα οποία, μέχρι την ημερομηνία εγκαθίδρυσης των νέων δήμων που συστήνονται δυνάμει των διατάξεων του **Άρθρου 3**, θα είναι αρμόδια, γενικά, μεταξύ άλλων, για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε ζητήματος σχετίζεται με τη μετάβαση των υπό συνένωση δήμων σε ενιαίους δήμους.

Με την υπό κρίση προσφυγή οι Αιτητές αξιώνουν δήλωση και/ή απόφαση του Δικαστηρίου **ότι ο Νόμος, μέσω του** οποίου «... η Καθ' ης η Αίτηση αποφάσισε όπως ο Δήμος Αγλαντζιάς καταργηθεί και/ή μετονομαστεί και/ή μετατραπεί σε δημοτικό διαμέρισμα και/ή συνενωθεί και/ή όπως ο Δήμαρχος του Δήμου συμμετέχει υποχρεωτικά σε Συμβούλια Διαχείρισης Κοινών Υποθέσεων, είναι εξ υπαρχής άκυρος

και στερημένος οποιουδήποτε απολύτως νομικού και/ή έννομου αποτελέσματος.».

Εισηγούνται οι Αιτητές, με νομική βάση το **Άρθρο 139 του Συντάγματος**, πως η προσβαλλόμενη «..... απόφαση και/ή Νομοθεσία της Καθ' ης η Αίτηση εκδόθηκε κατά σύγκρουση και/ή νόσφιση εξουσίας και/ή αρμοδιότητας της Εκτελεστικής Εξουσίας από τη Νομοθετική Εξουσία και/ή κατά παράβαση της Αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών και/ή κατά παράβαση του Συντάγματος και Διεθνούς Συμφωνίας».

Η Καθ' ης η Αίτηση προβάλλει ότι η υπό εξέταση προσφυγή είναι εξ υπαρχής άκυρη και/ή πάσχει και/ή είναι αντίθετη με το **Άρθρο 139 του Συντάγματος** και θα πρέπει να απορριφθεί. Ειδικότερα, ότι είναι εκπρόθεσμη, αφού δεν καταχωρήθηκε εντός της προθεσμίας των 30 ημερών από την, κατ' ισχυρισμό, σύγκρουση και/ή αμφισβήτηση εξουσίας ή αρμοδιότητας και, περαιτέρω, ότι δεν έχει καταδειχθεί ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων, διά της ψήφισης του επίδικου Νόμου, έχει καθ' οιονδήποτε τρόπο υπεισέλθει στη σφαίρα εξουσιών του Δήμου Αγλαντζιάς ή άσκησε οποιαδήποτε άλλη

εξουσία, πέραν από αυτήν της νομοθετικής, κατά τρόπο που να υφίσταται ζήτημα σύγκρουσης ή αμφισβήτησης εξουσιών ή αρμοδιοτήτων, ούτως ώστε να στοιχειοθετείται επίκληση του **Άρθρου 139 του Συντάγματος**.

Ως προς την προδικαστική ένσταση του εκπρόθεσμου, η Καθ' ης η αίτηση, εδραζόμενη στα αδιαμφισβήτητα γεγονότα της παρούσας προσφυγής, εισηγείται ότι εναρκτήρια ημερομηνία για σκοπούς εξέτασης του εκπρόθεσμου θα πρέπει να εκληφθεί – αν όχι η 3.3.2022, κατά την οποία η Βουλή ψήφισε τον προσβαλλόμενο Νόμο ή, η 7.4.2022 κατά την οποία τον επανεξέτασε, απορρίπτοντας την αναπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας – τουλάχιστον και σε κάθε περίπτωση η 31.3.2022, κατά την οποία οι Αιτητές, με επιστολή τους προς τη Βουλή, συνοδευόμενη από νομική γνωμάτευση των νομικών τους συμβούλων, έθεσαν, ευθέως, ζήτημα σύγκρουσης και αμφισβήτησης των νομοθετικών εξουσιών και/ή αρμοδιοτήτων της Βουλής να ψηφίσει τον υπό συζήτηση Νόμο.

Στον αντίποδα οι Αιτητές προβάλλουν ότι εναρκτήρια ημερομηνία θα πρέπει να θεωρείται η ημερομηνία δημοσίευσης του Νόμου στην

Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ήτοι η 15.4.2022. Προς υποστήριξη της θέσης τους επικαλούνται τον δικαστικό λόγο των αποφάσεων **Υπουργικό Συμβούλιο ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1986) 3 CLR 1176** και **Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ.ά. ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (2016) 3 ΑΑΔ 167**. Προεκτείνοντας, εισηγούνται ότι η σύγκρουση και/ή αμφισβήτηση προέκυψε και αποκρυσταλλώθηκε με τη ως άνω δημοσίευση, οπότεν και έλαβαν πλήρη γνώση του νομοθετικού κειμένου, με την ολοκλήρωση, ως προβάλλουν, της όλης διαδικασίας άσκησης της νομοθετικής αρμοδιότητας της Βουλής και της νομικής ισχύος του Νόμου, στη βάση της οποίας, η Βουλή απέκτησε εξουσία, σε τομέα που μέχρι τότε είχε αποκλειστικά η Εκτελεστική Εξουσία. Συνεπώς, κατά προέκταση, η καταχώριση της προσφυγής στις 13.5.2022, δεν ήταν εκπρόθεσμη.

Όπως ήδη λέχθηκε, το **Άρθρο 139** συνιστά τη βάση της παρούσας προσφυγής. Συνταγματική διάταξη η οποία συντελεί στη διαφύλαξη της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, έννοιας διάχυτης στο κείμενο του Συντάγματός μας και ακρογωνιαίος λίθος του κράτους δικαίου. Στην τέταρτη παράγραφο του εν λόγω Άρθρου

προνοείται ρητά ότι «*Η προσφυγή ασκείται εντός τριάκοντα ημερών,*

αφ' ης η εν λόγω εξουσία ή αρμοδιότης αμφισβητείται.». Όπως

λέχθηκε, επί του θέματος, στην υπόθεση **Πρόεδρος της**

Δημοκρατίας κ.ά. ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (2016) 3 ΑΑΔ

167, 174-175:

«Το ζήτημα του εκπροθέσμου μας απασχόλησε κατά προτεραιότητα, δεδομένης της καθοριστικής σημασίας του για την έκβαση της υπό κρίση περίπτωσης και του γεγονότος ότι άπτεται και της δικαιοδοσίας του παρόντος Δικαστηρίου να επιληφθεί της προσφυγής αλλά και της δημόσιας τάξης, γενικότερα.

Έστω δηλαδή και εάν οι Αιτητές νομιμοποιούνται να εγείρουν την παρούσα προσφυγή και έστω και εάν στην προκείμενη περίπτωση αναφύεται ζήτημα σύγκρουσης ή αμφισβήτησης εξουσιών ή αρμοδιοτήτων ώστε να ενεργοποιείται η εξουσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 139 του Συντάγματος, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του πιο πάνω Άρθρου «η προσφυγή ασκείται εντός τριάκοντα ημερών, αφ' ης η εν λόγω εξουσία ή αρμοδιότης αμφισβητείται».

Η προθεσμία, όπως και στην περίπτωση του Άρθρου 146.3 του Συντάγματος, σε σχέση με διοικητικές προσφυγές, τίθεται αυστηρά ως ζήτημα δημόσιας τάξης. Δεν είναι διαδικαστικό ή τυπικό θέμα, αλλά ουσιαστικό και ιδιαίτερης συνταγματικής διάστασης. Εν προκειμένω, μάλιστα, εφόσον εγείρονται, κατ' εξοχήν, ζητήματα πολιτειακής τάξης, είναι πρόδηλη η σημασία της έγκαιρης επίλυσης τους, όπως προκύπτει και από τη συντομότερη προθεσμία που προβλέπεται στο Άρθρο 139, καθότι η σύγκρουση ή αμφισβήτηση εξουσιών μεταξύ Αρχών και Οργάνων της Δημοκρατίας, δεν είναι θέμα το οποίο μπορεί να αναμένει επ' αόριστον, για να εγερθεί. Αντίθετα θα πρέπει να εγείρεται και να αποφασίζεται, προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος, το

συντομότερο δυνατό, εξ ου και η προθεσμία των 30 ημερών για την καταχώριση της προσφυγής.»

Καθοριστικό χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας των τριάντα ημερών είναι, κατά συνταγματική επιταγή, η ημέρα κατά την οποία προκύπτει αποκρυστάλλωση της αμφισβήτησης εξουσίας ή αρμοδιότητας. Εν προκειμένω, η εξέλιξη των κρίσιμων γεγονότων συνιστά κοινό έδαφος:

Ο προσβαλλόμενος Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή στις 3.3.2022 και αποστάληκε προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για έκδοσή του διά δημοσιεύσεως στην Επίσημη Εφημερίδα. Στις 28.3.2022, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τον ανέπεμψε για επανεξέταση από τη Βουλή. Η Βουλή, στις 7.4.2022, αφού επανεξέτασε το Νόμο αποφάσισε να εμμείνει στην προηγούμενη απόφασή της, ενημερώνοντας σχετικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος και τον υπέγραψε. Όπως ήδη λέχθηκε, ακολούθησε η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 15.4.2022. Εν τω μεταξύ, στις 31.3.2022 οι Αιτητές με επιστολή τους προς τον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών της Βουλής, η

οποία συνοδευόταν από νομική γνωμάτευση δικηγόρων τους, εξέφραζαν την αντίθεσή τους προς την ψήφιση του Νόμου, επικαλούμενοι, μεταξύ άλλων, παραβίαση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, αλλά και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα δεδομένα της παρούσας υπόθεσης διαφοροποιούνται από τη νομολογία που επικαλέστηκε η πλευρά των Αιτητών ως προς το ζήτημα του εκπρόθεσμου.

Όπως ορθά εντοπίζεται από τον ευπαιδευτο συνήγορο της Καθ' ης Αίτηση, ό,τι προσβάλλεται μέσω της ενώπιόν μας προσφυγής είναι **αυτή καθ' αυτή η νομοθετική πράξη ψήφισης του Νόμου και όχι** οποιαδήποτε πράξη και/ή ενέργεια που είχε ασκήσει ή μπορούσε να ασκήσει η Βουλή κατ' εξουσιοδότηση του εν λόγω Νόμου.

Η βούληση της Βουλής των Αντιπροσώπων είχε ήδη νομοθετικά εκφραστεί. Ακολούθησε η υπογραφή άλλου Πολιτειακού Οργάνου, ήτοι του Προέδρου της Δημοκρατίας και η έκδοση του ψηφισθέντος Νόμου, ώστε να τεθεί σε ισχύ, κατά τα **'Αρθρα 51.4 και 82 του**

Συντάγματος. Συνεπώς, η εξουσία του Νομοθετικού Σώματος ασκήθηκε οριστικά με την ψήφιση του υπό αναφορά Νόμου, οπότε και αποκρουστώθηκε το υπόβαθρο για οποιοδήποτε ζήτημα σύγκρουσης ή αμφισβήτησης εξουσιών ή αρμοδιοτήτων, υπό την έννοια του **Άρθρου 139 του Συντάγματος.**

Η εν λόγω εξουσία τελούσε υπό αμφισβήτηση καθόλη τη διάρκεια του υπό συζήτηση νομοθετικού έργου και σε χρόνο προηγούμενο της δημοσίευσης στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Μάλιστα, οι Αιτητές, με πλήρη γνώση όλων των κρίσιμων στοιχείων, αμφισβήτησαν, ευθέως, στις 31.3.2022, για τους ίδιους λόγους που τέθηκαν ενώπιόν μας, την εξουσία ή αρμοδιότητα της Βουλής να προχωρήσει στη ψήφιση του Νόμου. Υπό τις συνθήκες, η μεταγενέστερη υπογραφή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ακολούθως η δημοσίευση του Νόμου στην Επίσημη Εφημερίδα είναι άνευ σημασίας για σκοπούς της συνταγματικής επιταγής του **Άρθρου 139.4**, προς άσκηση, δηλαδή, προσφυγής εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των 30 ημερών **«... αφ' ης η εν λόγω εξουσία ή αρμοδιότης αμφισβητείται.»** Διαφορετική προσέγγιση θα

εξουδετέρωνε την ως άνω συνταγματική επιταγή και θα έπληττε τους λόγους δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί.

Κατά συνέπεια, η παρούσα προσφυγή πρέπει να απορριφθεί και απορρίπτεται ως εκπρόθεσμη. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό για το Ανώτατο Δικαστήριο να αποφανθεί σε σχέση με το επίδικο θέμα.

Η απόφαση κοινοποιείται, σύμφωνα με το Άρθρο 139.6 του Συντάγματος, προς πάντα τα Ενδιαφερόμενα Μέρη και προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, προς εφαρμογή των διαλαμβανομένων στο ως άνω Άρθρο.

Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.

Γ.Ν. ΓΙΑΣΕΜΗΣ, Δ.

Κ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, Δ.

Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.

Χ. ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ.

Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Δ.

Λ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΑΝΔΡΕΟΥ, Δ.

Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Δ.

Ν. ΣΑΝΤΗΣ, Δ.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ.

ΣΦ.